

Petri Luosto

TEKOÄLY
VIERAANNUTTAMISEN
VASTAVOIMANA

Tekoäly vieraannuttamisen vastavoimana

Copyright 2025 Petri Luosto

Kustantaja: BoD · Books on Demand,

Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9488-3

Petri Luoston tähän mennessä kääntämät kirjat kronologisessa järjestyksessä. Koko listassa kädessäsi oleva teos on boldattu:

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 1 / 4; Eunukkeja ja Kapinallisia

Federalistikirjoitukset

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 2 / 4; Punaiset Kalliot

Julius Caesarin sodat

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 3 / 4; Kolme Kuningaskuntaa

Thukydidesin Peloponnesolaissota

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 4/4; Valtakunnan Yhdistäjät

Kautilyan Arthashastra, Legendaarinen Intialainen Opas Valtion Asioiden Hoitamiseen

Niccolo Machiavellin valtiollisia mietelmiä

Snorri Sturlusonin Heimskringla; Saagoja Norjan kuninkaista

Thomas Painen Kootut Teokset

Presidentti Grantin muistelmat, Osa I

Presidentti Grantin muistelmat, Osa II.

Sun Zin Sotataito ja Lionel Gilesin Kommentaari Siihen

Merivoimien vaikutuksesta historian 1660–1783;

Tekijänä A. T. Mahan, D.C.L., LL.D.,

Kolme kuukautta Etelävaltioissa huhtikuusta kesäkuuhun 1863

Petri Luoston itse tekemät teokset:

Tekoäly vieraannuttamisen vastavoimana

Sisällysluettelo

<i>Johdanto</i>	s. 5
<i>Kirjan tekemisestä tekoälystä ja vieraannuttamista</i>	s. 10
<i>Mitä on vieraannuttaminen tekoälyn mukaan</i>	s. 28
<i>Vieraannuttaminen ja sosiaalityö</i>	s. 72
<i>Vieraannuttamisen juridinen ulottuvuus</i>	s. 108
<i>Yhteenveto</i>	s. 124

Johdanto

Ajatus tämän kirjan kirjoittamiseksi syntyi sen jälkeen, kun **olin nähnyt hyvän ystäväni kautta** kuin **raskaasti voi vieraannuttaminen vaikuttaa sitä kokemaan joutuneeseen lasten huoltajaan. En ole itse kokenut vieraannuttamista missään muodossa, eikä minulla ole sen suhteen mitään ammatillista taustaa eli en ole koulutukseltani sosiaalialan työntekijä tai lakimies, vaan maallikko, joka on omien silmiensä edessä nähnyt näiden ikävien asioiden tapahtuvan vuosien ajan.**

Tuon edellä mainitun takia tämä kirja on tarkoitettu johdatusteokseksi kaikille ihmisille, joita kiinnostaa tekoälyn käyttäminen vieraannuttamista vastaan ja tämä kirja **on etenkin tarkoitettu niille lasten huoltajille**, jotka **täysin yllättäen** joutuvat erotilanteessa huomaamaan, että **heidän lapsiansa pyritään vieraannuttamaan heistä**. Toinen tavoitteeni on kirjallani **aloittaa keskustelu** siitä, miten **tekoälyä voidaan käyttää vieraannuttamista vastaan**, kun kyseessä on **hyvin uusi ajatus** yhdistää **tekoälyn käyttö** vieraannuttamista vastaan.

On syytä huomata, että vieraannuttamista kokemaan joutuva henkilö **on käytännössä aina heikommassa asemassa kuin vieraannuttaja**, koska jälkimmäinen näistä **on luultavasti suunnitellut tulevia toimiansa jo hyvän aikaa tai lapset**, joiden **etujen ensisijaisuus on turvattu YK:n lasten oikeuksien sopimuksen 3. artiklan 1. momentin kautta tai viranomaiset**, joiden **asema perustuu siihen, mitä laissa on määrätty**. Siksi on epäreilua, että **vieraannuttamista kokeva ihminen voi**

joutua taistelemaan etujensa ja oikeuksiensa puolesta yksin.
On oikeudenmukaista, että **hän voi turvata etunsa ja oikeutensa tekoälyn avulla.**

Aloin kiinnostua tekoälystä ja kokeilla miten tekoälychat vastaisi sille eri aiheista esitettyihin kysymyksiin englanniksi ja suomeksi. Olen koulutukseltani yleisen historian kandi ja sitä kautta olen käyttänyt tuntemustani historian suhteen tekoälyn kanssa käymiini keskusteluihin. Tekoälychattien kehittäminen on vaatinut **paljon harjoittelumateriaalin** käyttöä ja yksi hyvä lähde hankkia harjoittelumateriaalia oli historiasta kertova kirjallisuus, joka taas antoi minulle mahdollisuuden testata eri tekoälychattien vastauksia historiasta niille esittämiini kysymyksiin.

Näiden kahden seikan synteesinä syntyi ajatus, että eikö **tekoälyä voisi käyttää työkaluna ja vastavoimana vieraannuttamiselle?** Oma käsitykseni on se, että tästä aiheesta joko **ei ole vielä tehty kirjoja** taikka sitten **siitä tehdyt kirjat ovat hyvin harvinaisia**, kun pitkälle kehittynyt tekoäly, **joka voi suoraan kommunikoida maallikoiden** kanssa, on käytännön sovelluksena niin **uusi**.

Tekoälychatin lyhyt määritelmä ChatGPT:n mukaan on ”on luonnollisen kielen käsittelyyn perustuva tekoäly, joka on suunniteltu ymmärtämään ja tuottamaan ihmisen kieltä keskustelunomaisessa muodossa. Se toimii käyttäen laajaa tekstimallia, joka hyödyntää suuria tietomääriä vastatakseen kysymyksiin, tarjotakseen tietoa tai käydäkseen vuorovaikutteista keskustelua.” ChatGPT ei ole ainoa tekoälychat, vaan niitä on muitakin, joista muutamia ovat Deep AI, Gemini, Co-pilot ja Perplexity AI. Yleensä on **hyvä käyttää**

useampaa tekoälychatia ja vertailla niiden antamia vastauksia keskenään.

Tekoälychatteihin **ei yksin pidä luottaa**, sillä ne **eivät korvaa keskustelua** ihmisten ja etenkin **ammattilaisten** kanssa ongelmatilanteissa. Ammatillisilla on omaa alansa koskien yleensä myös paljon **hiljaista tietoa** ja **kokemuksiaan** käytettävänä, mitä tekoälychateilla ei ole. Tekoälychattien vahvuuksia taas ovat kyky käsitellä **laajoja aineistoja** ja toimia äärimmäisen **loogisesti**. Toisaalta tekoälychattien heikkouksia ovat niiden **läpinäkymättömyys** eli sinne syötetään jotain tietoa ja sieltä saadaan ulos vastaavasti jotain, mutta **prosessia**, joka tuottaa nuo tiedot ei nähdä, eikä usein myöskään kyseisten **tietojen lähteitä** eli ei voida sanoa, mihin niiden antamat vastaukset välttämättä **perustuvat**. **Merkittävä syy** AI chattien **läpinäkymättömyyteen** on se, että useat niistä ovat **liikesalaisuuksia**, eivätkä niiden **omistajat halua**, että **kilpailijat** tietävät, miten heidän **AI chatinsa** tarkalleen ottaen toimii.

Tässä kirjassa käytetään yksinomaan ChatGPT:tä työkaluna, koska sen **käyttäjäsopimuksen** eurooppalaisen version (OpenAI.com, "ChatGPT Europe Terms of Use") suomenkielisessä käännöksessä on seuraava kohta:

"Sisällön omistajuus. Sinun ja OpenAI:n välillä ja soveltuvan lain sallimassa määrin sinä (a) säilytät omistajuutesi Syötteeseen ja (b) omistat Tuotoksen. Annamme täten sinulle kaikki oikeutemme ja etumme Tuotokseen, jos sellaisia on."

On syytä huomata, että OpenAI, joka omistaa ChatGPT:n, niin varaa kuitenkin itsellensä oikeuden käyttää syötettä ja tuotosta tekoälyn kehittämiseen paremmaksi. Tämä on luultavasti

toimintatapa, jota useat tekoälyn kehittäjät käyttävät. Tämän ja **yleisen varovaisuuden** takia tekoälychatteihin **ei tule syöttää** mitään yksityisten ihmisten **tunnistietietoja**, kuten **osoitteita** tai **sosiaaliturvatunnuksia**. Sen sijaan niiltä voidaan kysellä laajasti yleisiä asioita ja katsoa kuinka hyvin ne antavat vastauksia esitettyihin kysymyksiin.

ChatGPT määrittelee vieraannuttamisen lasten huoltajien eron suhteen lyhyesti seuraavasti:

”Lasten huoltajien eroon liittyvä vieraannuttaminen tarkoittaa toisen vanhemman toimia, jotka tarkoituksellisesti etäännyttävät lapsen toisesta huoltajasta. Tämä voi tapahtua esimerkiksi mustamaalaamalla, manipuloinnilla tai estämällä yhteydenpitoa, mikä voi heikentää lapsen suhdetta toiseen vanhempaan.”

Vieraannuttaminen on syytä määritellä siksi, että tämän kirjan **tavoite** on se, että **tekoälyä voitaisiin käyttää vieraannuttamista vastaan eri tavoin**. Siksi on tärkeää ymmärtää, miten tekoälychat ymmärtää **vieraannuttamisen** tilanteessa, jossa **lapsen huoltajat eroavat**. On myös syytä kiinnittää huomiota siihen, miten **tarkalleen ottaen** tekoälyltä **eri asioita kysytään**. Yhdenkin tai muutaman kriittisen sanan **oleminen tai poissaolo** kysymyksestä **voi muuttaa kysymyksen luonnetta** ja tekoäly **voi ymmärtää** kysymyksen sen takia **väärin**.

On myös syytä ymmärtää, että tekoälychatit **eivät ole mitään hopealuoteja**, joilla eri ongelmat ratkaistaan kuin taikasauvoja heiluttaen. Ne ovat **työkaluja**, joita voidaan käyttää kohdattujen ongelmien ratkaisemiseen, mutta ne ovat niin hyviä kuin niiden **tekoälymallit** ja niiden käsittelemä **harjoitteluaineisto** ovat.

Tämän lisäksi ne ovat **ihmisten tekemiä** eli ne **saattavat tehdä virheitä**, jonka takia niiden tuottamassa aineistossa **mainitut asiat** tulee aina tarkistaa myös **muista lähteistä**, kuten kirjoista tai niiden alojen asiantuntijoilta, jotka ovat perehtyneet kyseiseen aiheeseen, jos mainittuja asioita aikoo käyttää käytännössä. On myös siitä huomioida, että tekoäly pitää **kaikkia kirjallisia aineistoja**, oli kyse sitten juorulehden artikkelista tai lakikirjasta, **samanarvoisina** eli se ei arvota aineistojaan niiden uskottavuuden perusteella. Tekoäly **saattaa myös tehdä kirjoitusvirheitä**, joita **tässä ei ole editoitu** pois siksi, että **lukija pystyy paremmin arvioimaan tekoälyn vastauksia**.

Kaikissa juridisissa kysymyksissä vieraannuttamista koskien on syytä kääntyä asianajajan puoleen, joka on erikoistunut lapsi- ja perheoikeuteen, ja jos on syytä epäillä, että on tapahtunut rikos, niin silloin olisi hyvä, jos kyseinen asianajaja on erikoistunut myös rikoslakiin. Kaikki juridiset seikat, jotka tekoäly mainitsee, on syytä tarkistaa muista lähteistä ennen kuin niitä aikoo käyttää juridisesti. Tämän kirjan kirjoittaja, sen kustantaja ja mikään sitä käyttävä organisaatio eivät ole vastuussa, jos joku toimii edellä mainitun juridisen neuvon vastaisesti.

Kirjan tekemisestä tekoälystä ja vieraannuttamista

Ensimmäiseksi on syytä kiinnittää hieman huomiota kirjan tekemiseen tekoälyn käyttämisestä vieraannuttamista vastaan. Aiheena tämä on **hyvin uusi** ja siinä on **potentiaalia pitkällä aikavälillä**. Tekoälysovellukset **eivät tule luultavastikaan lähtemään minnekään**, vaan ne ovat tulleet jäädäkseen. Kun tämä otetaan huomioon, **niin tekoälyn roolin tulisi aina olla ihmisiä ja ihmiskunnan hyvinvointia palveleva ja edistävä**.

Siksi on syytä lyhyesti perehtyä niin **kirjan tekemiseen tekoälystä** kuin kyseisen kirjan aiheeseen **tekoälyn soveltamisesta vieraannuttamista vastaan**. On myös syytä **hieman perehtyä tekoälyn luonteeseen ja toimintatapoihin**, jotta siitä **saataisiin avustajana irti niin suuri hyöty kuin vain on mahdollista**. Tätä keskustelua tullaan käymään **dialogina** tekoälyn kanssa ja tekoälyn vastauksia kommentoiden. Yksi lisäsyö käydä tätä keskustelua on saada näkemys tekoälyn antamiin vastauksiin, jotta tekoälylle voi esittää syötteessä mahdollisimman tyhjentävästi asiat, jotta se pystyy antamaan mahdollisimman hyvän tuotoksen perustuen tekoälymalliinsa ja harjoittelumateriaaliinsa. Aloitetaan vaikka kysymyksellä, mitkä asiat mahdollistivat tekoälychattien, kuten ChatGPT:n, vallankumouksen 2020-luvun ensimmäisellä puoliskolla ChatGPT:n mukaan.

Sinä sanoit:

Mitkä asiat mahdollistivat ChatGPT:n kaltaisten tekoälychattien vallankumouksen 2020-luvun ensimmäisen puoliskon aikana?

Vieraannuttaminen voi repiä perheen hajalle, mutta huimasti kehittynyt tekoäly voi auttaa palauttamaan yhteyden vieraannutettuun huoltajan ja lapsen välillä. Se voi myös tarjota lohtua, tukea ja auttaa huoltajaa ymmärtämään oikeutensa vieraannuttamisen keskellä.

Tämä esittelyteksti on tekoälyn tiivistämä.

BoD

